

Hibetül hakaik

2ci Kısım

هبة الحقایق

ایکنجی قسم : متن

شارحی وناقلی :

نجیب عاصم

احمد بن محمود یوکنکی

استانبول — مطبعهٔ عامره

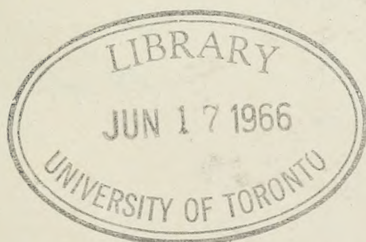
١٣٣٤

افادۀ مخصوصه

هبة الحقایقك شرحی برنجی قسمی تشـكیل ایتمشیدی . اویغورجه تدقیقاته
بر زمین تشـكیل ایتمك اوزره آیاصوفیه كتبخانه‌سنده بولنـان متن اصلیسی‌ده
ایكنجی قسم اوله‌رق زینقوغرافی اصولیله طبع ایدلمشدر. مقدمه‌ده دخی عرض
اولندیغی اوزره عبدالرزاق باخشی اویغور متنی عربی حرفلره تحویلده برخیلی
دقتسزلك كوسترمشدر. بناءً علیه متنك طوغری اوقونمسنی تأمین ایتمك واویغورجه
قرائتنده ممارسه پیدا ایلك اوزره برنجی قسمك مطلقا كوز اوكنده بولندیرلمه‌سنی
توصیه ایدرم .

اولدقجه فداكارلق اختیاریله طبعنه موفقیت ال ویرن شو اثرك بویله نفیس
برصورتده تمثیلنه دلالتلرندن دولایی معـارف عمومیه ناظری شكری بك افندی
حضرتلرینه عرض شكران ایلرم .

نجیب عاصم

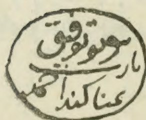
محمد عبد ساله باللغة المغولية المنظومة والخط المغولي م قبل الصباح

وكتاب مخزن الاسرار باللغة المغولية والخط المغولي

كل منهما بحشي بالتركية

قد وقف هذه النسخة الجليلة سلطاننا الاعظم والخاقان المعظم مالك البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين السلطان بن السلطان الغازي محمود خان وفقه المولى لمرضاته لمن طالع وحقق وتعلم واستطرد دام دولته للقاصي المطلوب حرره الفقير احمد شيخ زاده المفتش باوقاف الحرمين الشريفين عفي لهما

بسم الله الرحمن الرحیم

سنکا من ایور حمد اوکوش بالیغ

اوکا من اوماد دین رحمتنگ پسنک

تیلیم بو پسز ایوغای مو جنا

منکا ببر یادی پین ایا جا اوناد

پیرور لوق تنوغ غه لیغنک باد پسنک

نکا یوکورکان اوجتان جانوره جومات

غاوه ادقا دلیل غه لیغینک باد پسنک

منکا لر دلیل ایجره ننک بر بولود

ففی کل شیء له آیة تدل علی انه واحد

يوق اوذيم يراث تينك ينا يوق قيليب

آيليغ باد قيلور بيش موقير من مونكا

آيا شك يولي ده بيليك لي اوتون

كيلد اوت تين اوزونك يول اولوم دين اونكا

يراني اوغانيم تو نونك كوندو زونك

اوتوب بير بيرى كا يورور اونك يسونكا

كينتا ريب كونونك ني تو نونك تونا تود

تو تونك كيناريب باذ يرو تور تنكا

كما قال الله تعالى يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي

اولوك تين تيريك هم تيريك تين اولوك

انكا كانث موني بيش كوراذ چيقارور

بُو قُدرَت ایدیسی اُلُغ بیر بیات
اوکوش لَر لی بیر کوز ماک آیان انکا

فی نعت النبیّ علیه السلام

اینشت اعذی قاجْ بیث حَبیب فضل دیْن
اُدقُوش مُوشْ بیی تینیب سُوزُوم لی انکا

اُول اُول خَلق دا بیلی بیکیتی قُوتلُوغی
تُوراتْ ایش دَه یُوق بیل انکا تُوش تینکا

رسُول لر اُدرُونک یُوز اُول اُول یُوز را آ کُون
یا انلرَ قیزیل منک بُو اینکا منکا

آنیک مدح بیرلهٔ تا بیره بُو قیلیم
اینینک یادی بیرلهٔ نسکرهٔ شهد انکا

بُو لُون تِیلِیشُو یِینْدِیش دُرُزْدُ اُوْل یَارِین

اِیلِیک تُوت تَا جِیم عه اِیکِیرْپِیَا مُونکا

فی مدح الصحابة الاربعة رضوان الله علیهم اجمعین

یِیمَا نُورث اِیشِینکا اِیدُور مِن بیسلام

اُولر دِیش اُوپیا تماق قجان اُول منکا

صَادِق بِیرلَه فَارُوق اُوجُونج زین النورین

عَلِی تُور تِیلج اول اِیرک بِیشْیَار تُونکا

اِلٰهی کِیجُودکَان اِیدِیم یَسَن کِیجُول

نِیجه مَا خَطَالِیق قُول اَدِیشم پِینکا

مَنکا بُولِیَا فَضْلِینک قُوتُولدی اُوزُوم

اَکَر بُولِیَا عَدْلِینک قِیتِیغ لِیق مَنکا

فى مدح امير الاجل داد سپهسالار بك عليه الرحمة والغفران

ايا تيلك توراث مدح اوتونليك قاني

من اد توت قيلايين سپهم غه آني

بتيديم مدح بيرله بزاديم كتاب

اوقوغلي كيشي بلنك پسونسون جاني

اوكا بيلمس اركا اوكا اولرا تور

اينك برتي جودي بديع اچياني[2]

اول اول عقل اوقوش هوش خرد قه مكان

بليك بعدني هم فضيلت كاني

پیشماک تینین ادیز داک توتار بمت اول

پیخاپسی مکادم بیله درمالی

رعیت یا متنفق سپلیم دین حلیم

ولیکلین بوشاد وه شرا ارسلانی

صلابت ایچنده عمر تیل جوان

پیخاوت پیماقت توتار عثمانی

نتبیک یلک وه کنده ایاز دین اوزوق

داد انصاف توتار چین انو بیردانی

اینک بختی شیندین بولوت اوفتانور

بو پیوز نی بوتون چین توتار دشمنی

ایا شاهیم ادم لرین پسانه عن

پیسی تاش اوشاق قوم اديزه مو پيانور

کرم کیاپیت ریاپیت پیاپیت

مونی اوق ایسنیت عدل اوله زیادت

اوغان قونوت مورووت مجره ینا

جمله لو شاهم غه قیلدی عطا

اوکوش از تیب ایماپین بریر لر دینکیز

قطره اوشاق قیلپسا هدیه بولوت

قتا منک شاهم دالک کریم دین دینلیز

هدیه از بو یوق تنک قیلپسا قبول

موجب تالیف هذا الکتاب ومقتضیه

بو کتاب اوچون بیک اسپهلار داد

جیقادیم آرزون ن اَلی قالپسو تیب

کیتابیم نی کودکان ایشیت کان کیشی

سیمیم غه دعا بیرله یاد قیلپسو تیب

ایرینکی کیتلینکلی کیشی لر آدآ

اینینک ذکر تنکسوق ادیز قالپسو تیب

اینینک وودیی دوبیتلوغی بیرله کونلول لر توکوب

اینینک یادی بیرله ارزون تولپسو تیب

برادیم کیتابی مواعظ متل

یافیغلی ارقوغلی ایغ الپسو تیب

بلاکل ایث ایتیم آنی شیمیم غه منوک اردد

هوا دادلیغیم نی توکال بیلسو تیب

النوع الأول في منفعة العلم ومضرة الجهل

بلیمک تین ایور من سوزوم کا اولا ستیغ بانق

بلیمک لکر کا یا دوست اوزولک سنی اولا

بلیمک بیرله بیلنور سعادت یولی

بلیمک بیل سعادت بولبنی بولا بتمد

بها لیق دیناد اول بلیمک لید کیشی

بو جاهل بلیمک پیز بما پیر بیشی

بلیمک لك بلیمک پیز مجان تنک بولور

بلیمک لد تیسق اد جاهل اد تیسی

پسونکاک کا بیلیلک ناکل ادان کما بلیمک

اَدَانْ كُورْكِ عَقْلْ اُولْ يُونْكَالْ نِينِكْ بِيلِيكْ

بِيلِيكْ بِيسِزْ بِيلِيكْ پِسِرْ پُونْكَاكْ نَاكْ قَالِي

بِيلِيكْ پِسِزْ پُونْكَالْ كَا پُونُوطْمَسْ آلِيكْ

بِلِيكْ بِيلِدِي بُولِدِي اَدَانْ بَلْكُو لُولْ

بِلِيكْ پِيسِزْ پِيتُوكْ تِيرِكْلَاكْ كُورْكُو لُولْ

بِلِيكْ لِكْ اَدْ اُولْدِي اَتِي اُولْمَادِي

بِلِيكْ بِيسِزْ اَيْسَانْ اَرْكَانْ اَيِ اُولُوكْ

بِلِيكْ لِكْ بِيرِنْكَا بِلِيكْ پِسِزْ تِنْكِيشْ

تَنْكَالْ لِي تَنْكَا دِي بِلِيكْ نِينِكْ تَنْكِيشْ

بَقَا كُورْكِيلِكْ اِيمْدِي اُوقَا پِيشْنَا يُو

ه نَنْك بَادْ بِيلِيكْ تِينْ اَپِيغْ لِيقْ اُوتْلِينْ

بیلیك بیرله عالم یوقادیلمد راید یوق لادی

بلیك بیبز لك ارلی جوكا ردی قودی

بیلیك بیلر اوبیسما بیلر اول حق رسول

بیلیك یم ده اوپیا سز ادقنك رنبدی

وَذَلِكَ قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اُطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ

بلیك لك بلیك نی ادره كان بولوز (اپسكاه)

بلیك ناتغنن ای دوست بلیك لك بیلور

بلیك بیلدوروز ادكا بلیك قدرینی

بیلیك نی بلیك بیبز ادیم (اوس) نا قیلور

بلیك بیبز كا حق بیوز ناتیق بیبز ایرور

آنكا بند نصیحت ایسیق بیبز ایرور

نَا تُوزْ لوكُل ازيق پيىز ادِره بُودِيپسه

جَاهِل يوب ادِي مِينْ ادِيغ پيىز ابرُوره

بِلِيك اِلكْ كلِسْتى كوز بيلوز اِسْن اوزِينْ

بِيلِيب اِينَاره اِيش بِي اوكُوپِسَن كِينْدِين

نَا تُوز لوكُخ اِيش ادِپسا بِلِيك پيىز اوكلى

اوكلونح اول انكا يوق اونك انداه ادِين

بِلِيك لبك كيراك الكْ پسوزين پسوز لايوز

كيراك پسىز پسوزِين كوموب كيز لايوز

بِلِيك پيىز نا اِپسا ابوز اوق كادين

اِيِنك اوز بِلي اوز ياشِينى يِيِي بوز

بِلِيك بِيرك بِيلنوز تُوراتك كان ايدِي

بلیک پیسز لک ایکرا خیر یوق یتیدی

بلیک لک پیوزی بند نصیحت آدب

بلیک لک نی اوکدی عجشم مهم عرب

توار پیسز غ بیلکی توکا لمس توار

حساب پیسز غ بیلکی بیرلمس حساب

النوع الثانی فی حفظ اللسان وسایر آدابها وذمّها

ایشیت لیک بلیک لیک بیلو یتیب آیود

ادب لر باشی تیل کوداز مال نورودی

تیلنک بکتله توتغیل تیشینک بیما پیون

اغالی اکر جیقیسا بیکتله یتشنک نی پیود

پسانیب پوز کگان ار پوزی پسون پیماغی

اوُلوُش يَنْكَلْشغَانْ يِتِلْ اى اَلْماَپْش يَاغى

پِسُوزُونُكْ بُوسْتُلوُغْ اِيرْكَا يِيغَا توُرْ يِتِلْنِكْ

يِتَار بَاش قَه بِر كوُن بُو يِتِلْ بُوش لُوغِي

رِهرِ لِيق مُو بُولوُر يِتِلى بُوش كِيسى

يِتِلِمْ بَاش بِى يِيدِى بُو يِتِلْ پِسُوز بُوزِسى

اوسجولتور كا ارْ لى تيلينْ يِتِلْ بُو يِتِلْ

بُشاقْ توُرْپِسَا بُوتُمپِن بُونَار اِق بِسَى

جَرَاحَاتُ السِّهَامِ لَهَا الْتِيَامُ وَلَا يَلْتَامُ مَا جَرَحَ اللِّسَانُ

يِسَفِيهْ ارْ يِتِلى اوُز بَاشِى دُشْمَنِى

يِتِلِيندِنْ توُكُولدى يِتِلِمْ ارْ قِنى

اوكوتش پسوز لِسَانْ وه اوكونكان پسمان بتوه يِتِلِمْ

قَينِي ٥ اوكونكان / ده تكان بيليك بيتلبين

كيلور دين بنيلي كا ار كيلبسا بيليكم

بولور ابسيز كيلم اوكو كيلم دس بيلك بو

ايتيت

تنك ده تنك تموغ كا پوز بو بوت

قياود تنفرغ يوكنوب كا بيلك قوبوب

ببوزونك قيلك از كيبك بي تيلنك كيبك كوواز

اوزونك كوواز لور بيلك بو زيلپسا كوووا

اتقوچي يورين قه اوت بي ار رسول

اوزونك دين اوت يول بيلك بيغ يتدري اول بيلك

خالي ٥ ده / ار بر بيريكيسا نتك ايكي

يولي ! موردوت كا ار اول بوكاندي علامتي ٥

بير اوُل بينك شرَ ادبِپا كَرَاكْ پيتز پوزْبن

إِتِليخ يَلغَن ايرْبيا اوُل اژْ بنك تِلِيْ

تِيلِي يَلغَن اژ دِين بيراقْ تورْ تيره كماه

يَلحُوُر بيشن كا محروُنك كوني لِيك اوزا

اغيرْه تلك بيراكي كوُنِي پوز توُرُووُر

كوُنِي پوز لاَ پوزِ نِي بتلنك نِي بَز ا اراس بوره

كوُنِي پوز عيسل تاكَ تو بُلغانه بقصلك

بقصلك بت اجيتما اغيرْ سى عيسلك

يا يلغن پوز يِيك تاك كوُني پوز شِشفا

بوُ بير پوز اوزاغي بورونقي اوُرُولمش قنك

كوني بوُل كوني لِيك قيلك آتنج ما كوني

كوني تيلبو بيلسبون خلايق بيني

كوني ليك تونينك كي قويوت آكري ليك

تيسيدم تون تولوسي كوني ليك توني

قاپتيغ كير لا ذاذينك كيش سيلما سون

ييوزونك دين اوزونك كا اوكوغ ايليلما سون

قوبوغ بيشرو ايشينك بولوب اشكادا

لو كوركان ايشيت كاني بينكا كول قايسوني

ايشيم بيت ايناتيب بير ايكا بيقش

نيجا ما ايشاغ ليق ايش اديسا يقيش

بيرتب بينده ذاذينك بيسكيب توز چيما

بيرز هو ايشينك وه هولي كانتي بيقين

النوع الثالث في تقلب الدنيا وتغير احوالها

بو آزون رباط اول توشوب كوجكولوك

رباط قه توشوكلي توشار كوج كولوك

اونك ارتيش اوزادي قويوب يول توتوب

اونلي قونيش اوتيش نيجه كوج كولوك

بو دنيا سوكلي ده يوكور تمال نيجه

جيتيش ننك دين اوترو نيب اوزونك كوجا

نلوك تمال غه مونجا كونكول بغلامق

بو تمال كيلپيا ارتا بارور باز نيجه

كونكول دين جيقارغيل نوار يسوق لوغيش

كيديم سنم بيرله تيبت توبت قادين توقلوغي

بو بای لیق جیغای لیق ازوق یوق لوغی

جیغای لیق تیب ایما ازوق یوق لوغی

بو دنیا ننکلی دین بیلکو تاتکو لوک

اول اوتوق بیلا وبال یوتکو لوک

تاریق لیق تپت ایدی ازون نی سول

تاریق لیق وه قنلان نری اکرکو توک

بقا بیز ایرور بو ازون لذتی

تنجار بیل تنجار تاکل مزا موزقی

بیکیت خواد بولور بنکی ایلکی رور

قوی ادپیا قاملور تجار قوسه بی

بو کون بار یارین یوق بو دنیا ننکی

مِنك دِلمِتينك نينك اَدِبْ لَرَ اوكلى

قَموغ تُولغانْ اِس لور توگالْ اُكِسليو

قموغ آبَه دانْ نينك خَرابْ اوُل يسونكلى

نجا بير بارْ اردِيْ بيغِشْ مينَ اَدِي

ارِي باردِي قالْدِي قوروُغ تاكَ بيرِي

نِجه دانا اردِي نِجه فيلا يُوسف

قانِي بُو كُون انلرَ مينكِنْده بيري

آزوقِن كُول جيرادْ باده اَلِين قاتِق جيناره

بير اِلِكِين توتُوب شهد بيري زهر قاده

يبك تاتوب اِلِكِين تَماغ تالي تيب

كيدنكلي قدحَ قا يُتوتوب دهر قتاد

اَنُون قا اچیق ارسا تینک تات سوجوک

اونون رنج کیلور راحت سیلپا بیرین

اوغوجی یسورور بیز قلیغ رنج آیا

اورون قا اونج اول قجان آزون بو

اوق لاغو بیلان آزون بو تاک بیلان

آغو بور اچی یومشاق قا منی یوفا

توتار ه یاوز ارکان یومشاق بیلان

فصل

ماغو ایتان نیبت یومشاق لوزغو براق

تاشی لوک کورروم کا کوراش آزوی بو

خوشی نا هزاره ایچنده ولیکین

مونکا یسن کوروب لزاکیش تاتش باقیب

کوکلول بتغلاماق بیلد خطا کور باشی ۰

قال النبی صلی الله علیه وسلم

حب الدنیا راس کل خطیئة

بقابت کوترور آجون بیراد یوز اجاد ۰

یزار اقول قوجاد ناک ینا ترک قجاد ۰

یارین عی بولوت تاک یا توش تاک خالی

ورنک پیتز بجاد بخت یا قوش ماک اوجار

النوع الرابع فی السخاوة ومذمة البخل

آیا دوست بلیک لبک بیرین ارز دا ایلک ۰

خالی بوز لیشنک بوز بیلیب بوز لاایلک ۰

اَچی ار بی اول کیلک اوکُ اوکار اوسپا بسن

اِجِنک غا قیتیغ یا اوقیش کز لاکبک

قموغ اینک اچی اڵ ثناثین آیور

اچی لیق قموغ عیبث کیرنبی یویور

اچی بول پسنکا بیوز بیوکونج اکیلماسون

بشوکونج اکیل کو بول نی اچی لیق تیلیور

آیلیلیر کونکول نی اچی اڵ ایکسر

تیکیلیر مرلو قا اچی ار یتکماد

اچیک لیق نی قانی اوکار اینک قایو

اچی لیق نی هُمَه خاطمی نوزو خلق اوکار

اچی ار ایمینیک نی ییتا بیلیری نور

آينِنْ بِسَانى مَالِىْ تَنَا اَلرِي كُود

نيرِيلدِى اَدلامْ بِيُوز اُولاماى بُولُوب

اژُون ده اَت اَدكُو قُوتُون بَادُومِى كُوز

بجيل بيغذِى زَر بيشم حَرَام دِين اُوكُوش

دَبَال كُونُردُ بَاردِى اُوزَا لا يسُوكُوتش

اُولُوش تُولوى مَالى كيشى لى اَدَا

بَخيل الرِي انوش يسُوكُونج دِين اُولُوش

آيَا مَال اِيرِيسى اَقى اُوكُو ارت

بيَات بردى اَرسَا بسَنكَا بس دَا بير

يَرِيلكَان يسُوكُول كَانى نيرنب بيرَكَا كَان

اَلَال بردُو اَرسنك بنجه بترسيا بنيرز

طبیعت ته بیلیگ عدده عیب یوزی

اچی لیق ایرور تیل بوغول کوزک یوزی

الیک لرده قوتلوغ بیریکلی آلیک

الیپ بیرمکان اله الیک قوت بیری

بجیک لیق اوناتلات اوکال بیش بیک اول

بیریدین بجیک الگی کان بیرکه لک اول

یخیب کونکلی توپمش کوزی یوق بجیک

قول اول مال عن مالی آنکاد ادکلیک اول

بو بودون نولوپسی اچی اد تودور

اچی لیق شرف جاه جمال ارت تودور

یسو مال ینلار پسنک کرشی لر ادا ا

اِکی بُول اِچی لیق بیسینی بیتو دُورر

بُخلک نا کیبس اُودُون برکیجنا نُوار بایین بانی

بیغار یماپس اِجمابش نُوتاد ترک اِنی

تا نور بسن ایسابیس ده توز دویس بیقیله

اولور قالور اِجر بیبی بیور دشمنی

یِنا بیر کراک لیک سوزوم باز پینکا

ایاپین صن اِنی فولاق نوت منکا

سوز اول دور تکبر بی کابش بیتو پیالیت

تواضع بی ترک توت یابوکن کیشت انکا

تکبر فوع یتل ده پیر لور قیلیغ

قیلیق لر ده ادکو قیلیق خوی قیلیق

اوُل اَدَ کَم اَلوُ سِیزی مُنُو مَنَ یَنْدِی

خَلَلِق نا سَواذ خَلایِق نا اِنی

یالینی اَذُون غانیقلی قاز قوغ

جالینی کوروُنک باروی سیوُمادی

بیلا اد آدین بیر قالیب بیسی تینی

پسانینی بیرور یاتیبان اَنده اوُل

سالین اَذ کیسب سین لبا نکتو

یتلین لاب آزوُر کوکپونک ده خلق کیرنب

نوُدور نواضع نشانی لیق موُمیش

قیلیس نواضع اَدیسنک موُمن آکر

ایریک کوُنرور نی لیق قیلیق نواضع

تکبّر نوتار ار نی کمشور قودی

اوقوغ سیما زینهار اولوغ بیر بیانی

اولوغ لوغ مشک بیر الینمائل بیری

قال النبی صلّی الله علیه وسلّم

من تواضع رفعه الله ومن تکبّر خذله الله

تواره بیرله ادپسا اولوغ بیندوغونک

الولوغ لوغ نبارو الینک یسوندو غونک

نواره اسخ نیمیش بارور یسن یالینک

قالور مونده لینک یسبت یسنرو غونک

اکر کبر ایدیسی اصیلد من دیپسا

ابا بین من انیک جوابین کیسا

آتا بیر آنا بیر اوبا لر بو خلق

تفاوت لری یوق اوتا اوش نیپیا

الناس من جهة التمثال اكفاء ابوهم آدم والام حوا

یما بشدیم الغیل اوزا اما آنلر

آمله ایبرا بینده بوپوقلی آجلر

آملک بلیشیم دوپیت اوزون ییماق اول

اوزون ییما ساقیش اوکوش قیل تمک

ایبور بیش کیدیم تون شراب اتنی کیراک

بیلیم کال اوکوش اقول قرل واش کیراک

اکر ییغرینک اریپا تمره توق تواد

بودون باش قه بورک پی کیباز باش کیراک

حرِيص لِيق تا اڑكا يوُز خصلت اوُل

حرِيص لِيغ يسوُنكي غمْ اوُكوُنج حسرت اوُل

قِسمتي ايرِي لِيقْ جيغاى لِيق باىْ بوُ.

حرِيص لِيق تال اڑكا قوُروُغ زحمت اوُل

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الحَرِيصُ مَحْرُومٌ

حرِيص توُلمس آڑوُن نيلِي نِي يِتِرِيب

حرِيص لِيق قادِي مِيس ايرِيس قادِيب

حرِيص لِيق لِي قويوُر حرِيص اڑه قچان

اوُلوب يِتمَا توُفراق ايچِي كا كِيرِيب

حرِيص يِتِرِيب ادپس اوُپسانمس بوُلوُر

حريص ليق ايلكى يلنك ايجين كيم بيلور
خبر باز بيرليپا اكر ادابى
ايلكى قول دينار بى اول اون قول قيلور

وذلك قوله عليه السلام لو كان لابن
آدم واديان من ذهب لتمنى ثالثا

ناداك حريص ليق ايرسى حرص آيا
كيرا كر بو نيكو كما منكا بر ايو
ناد اد بسا كنك اربسا تيلرى دوزوك
حريص ليق قيلوه مو مونى ادكو داك

كما قال الله تعالى نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحيوة الدنيا

اول لوكل كورك خوبى بيلك ار لوك كورك لركى

اول ليلك ادك كونلول قا قيليق لوله كورك بو

تيليم / تفاوت كا اده بير دين ار بير

اول لول بورك لوذى كا لوداده وليكن

النوع الاخرى في مكارم الاخلاق والحرص على التخلق بها

ديليك ار اونا فعلين قيلغ / بونون

ديلكيد ار انى بوليسا ده يتيم كرم

تپسى پيسيز كرم ناك / بساخ پير يمش

يِمِش يِسز يِغاج نِي كَسِيب اوُرتاكيك

مُسلمان غم مُشفِق بولوب. مِهرُوبان

پِسَنما پِسَنْدوغونك نِي مُسلمان غم پِسان

قالَ عليه السلام التعظيم لامر الله والشفقة على خلق الله

جَفا قِيلدَاچنك غم يَنوت قِيل وَفا

قان بِيرله قان يُوبِسا نِجه مِيشَ آرِى

يَرَاغليق آشِيك نِي كِيسْتِي كا يِيرُور

يَراغ بُولِبسُنك اوُفراغ يِلِنك نِي بُوتُور

كُوجْ اَمْكاك نِيكُورما كِيشه كا خَالِي

آكر تِيلِبسا اِمكاك كِيشِي دِينْ كُونُوزْد

ايسز قيلغان اذاكا بيس اذكو قيلا

ترم ينك باشي بو اذوذ كاش بيلا

اكر يليپسا اذه دين ينسا كا اذ لولوكل

اذكوش قيل اول ار ينك ثنا بيس ينيلا

يا زوغ لوق كيشي ينك يا زوغيش يكيجور

عراون كوكيني قزينب كيبي كوجور

يلنك لنيسا توتن توب غضب هينه اوتي

علم يتي پتون پاغي اول اوو يي اذجور

كما قال الله تعالى والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس

والله يحب المحسنين وكقوله صلى الله عليه وسلم من كظم

غيظا وهو يقدر على انفاذه ملأ الله قلبه ايمانا وامنا

صَدَقَ رَسُولُ اللّٰهِ وَبَلَّغَ حَبِيبُ اللّٰهِ [١]

کرمْ سر بناکِ اسکار حلم بنیار اوُل

یا میدانْ بناک اوُل کوُل کرمْ ال کوُل اوُل

یقینِ لِنق قه بیزنب کیسوُل لوُل کا اوُلا

بوُ اینْدِش لِبک ار کا ازاوْ اوُز فولا

کوُدازْ کیل ایا دوُست اوُلوغ لر حقین

اِشِق پیز جدل میراخ دین پیافِش

الغ لرنی بتوشروب سپکا بوُ مزاج

کیجیک لرنی کوپساخ قیلوُر بیلک یقین

ابلا کیلیپسا صبر ایت فرج قا کوُروُب

يوتوب رنج / بلا فا فرح توز كوروب

كما قال الله تعالى والله يحب الصابرين فان مع العسر يسرا

ان مع العسر يسرا وكقوله عليه السلام انتظار الفرج بالصبر عبادة

نوبتي كجار اوني محنت اوجاره

تونوب ثوابين ايرپسي حبر فالور

اوزوبك بنكيلما تيكيسنك فا لوغ اولوغ

توزوبك كا / اونوت اطلس كيپسنك فالي

بولوب ذاكي توزون جا / بولدوغونك اولوغ

پوزوملك توت سيبلنق كا كيجنك فا اولوغ

النوع الاخرى في ابيات متفرقة يشتمل على معان مختلفة

اُوتوُب يُوزلآ پُوزنى اِپوا پُوز لمَاَ

پُوزوُنك كِيز لاَ سَكاَ بِزُن باشِنك كِيز لمَاَ

مِنك اَدَ دُوستُونك اَرپَا اوكُوش كُورُماكِيلك

بِير اَدَ دُشمَن اَرپَا آنى اَز لمَاَ

وَذَلِكَ قَوْلُهُ عَلَيهِ السَّلامُ اَلْفُ صَدِيقٍ وَعَدُوٌّ وَاحِدٌ كَثِيرٌ

نِيتَا تِتيغِيك اَرَ دِيش بِيرادُ پِيهوَ كِيلور

نِيجه بُورُ هُنَرَ دَه بِيرادُ عَيْبُ بُولُور

بُو بِير عَيْب تِين اُوتْرُو باشِين كِيپسكوجى

آزُون دَه تِيرِلكُو كِيشى پِسير قالُور

الیب لو کونکول فعلیڭ اذکو تیریلر

پسالیت پسرانکو اوز نی تین لینک اپسیز

ایتا: پخیبت پسانیب ایش نی بولپسنک ایتار

بیلیب کرتو مو پسز کراک مو کراک

ییقین کان بیسکا کیلپسا اوترو ایش نا

پساقین پسوکمینی اونکلینی ینکه اش اول

انکا توت کونکول دین کا ارپسا پسوخ

پساقین زاق اورا اندین ارپسا اوکونج

اول کیچماس کوزاف شری خیری آزان

اول بولماپن بیتوت ایش کا اذکو اپسر

قیلیب لیکی اپسز اوغان اذکو آیا

اوُل بيچس اوزوم ار ايلاكان تيكان

اِذا اُفتَرتَ اَمرًا فاحذر عداوته

مَن يَزرع الشّوك لا يحصُد بِه عِنبًا اِذا وترت امرا

بولور اوكلو ار يولپسا اوكو ايشي

خير كيسور اوكوش پسندين اركو ايش ار

محبتي ايسيز يوره ما ايسيز كا

قيلوز ليق قيلح ايسيز تركين يسني

كَمَا قَالَ عَلَيهِ السّلم من مشى مع ظالم فقد اجرم

قني حقيقت لوق دوست بولدي مجاز

كوني بولونمس بيري دوستده ار منكر

اوكوش داك كيشى نينك ايچى غذر ايرور

كونى دوستونك ارپا تاشى بيله موُنى

بوُلون بو ازوندُه كيشى ليك عزيز

قنى قنجا بادوى كيشى ليك ايسيز

وفا كوُلى پسوغلوب قوروب بول لرى

جفا توُلرى تاشى دينليز دين ادين

قنى عهد امانت قنى ادكو لوكل

كونى كيل دوكونجه خير كيتكو لوكل

باشى بادوى خيره نينك بوُنكلى يادغوسى

اوُنلى كيلدى خبر نينك بوُنكلى كيل كوُتوُل

ازوُن توُلرى عدواه جفا جود بيله

قني بير وفا كيلق باز ارسپا يتيلا

پس ادقاق پيني آيين ازون ار تادي

نالوك بو اچون غا قيلور پين كيلا

غريب اردي اسلام غريب بولدي باذ

عبادت ريا بولدي عابد مجازه

خرابات اورامي بولوب آبه دان

خراب بولدي مسجد بودون نبي نماذ

وذلك قوله عليه السلام بدا الاسلام غريبا وسيعود غريبا

عمل قويدي عالم زاهد زهد ورع

عارف رقص چيقاردي آيور خوش سماع

بيداغ دين بيغيق لي كيشي قالماديْ

آنين كوندَه ادرتا نورور بو بيداغ

قاني امرى معروف قاني ادكو اده

قاني كنروي ادكو كيشي نورغو بير

بتراه پس زمانك ني خلقين قودوب

زمانك ني بير كا كيشيني بير

كيم اول بورجي ارسپا كيشي بيك اول

كيراك ارسپا بيك ليك يوري بورجي بول

كيم اول يول لوث ارسپا اينك بولي يوق

كيم اول بولسون ارسپا آنگا كينك رو يول

ايا ادتاغ اينيلك پيونجين پيايلين

قيلين جا كونكول بو زينك كا روز پخنك

پيز قدغو فارغ ايخ تيريك جا ينلاك

لوغين قوش اوزونك يلاكيك يوروكيك

يدي بولونماس ايندش كيتي اوبون

بودي كورونماين قاني يلي حلال

كيم قاني بو كون قيدا كندو حلال

يدي ييب حلال ده يلور بي حرام

لاريق يوز اوروب ايدكا ليق مال بودون

لريق اوز ازا لر قيلور قول توزو

كوروب ادني اول ارسا پيز مال اول كيم

كودلريني يوموب لر كجاد اوروب يوز

آیا اماك غه بسوق ار یقین بیلك بو مال
بو کون قذغو بیاقیغ یارین یول وبال

حرام ار بیشا مالینک عذاب اولی پسونکی
حلال اول اکر بولپسا مالینک حساب

قال النبی علیه السلم حلالها حساب وحرامها عذاب

تا لوك مال غه موبجه بسوق اول بو اوزونک
کونکول ده غمینک اول تیلینک ده پسوزونک

بارور بس بو مالنک یاغینک غه قالوز
اویا یتیب بیرور لر بیرش غو بوزونک

سنک مالینک اول مال اشنبر نوردو و غنك
بینکا حیرت اول بیک نونوب نوردوغونک

هُنَرَ پِيپز غه موُنْده جَفَا اَزْدَاق اوُل

هُنَرْ بِيرلَه دَوْلَتْ بِيرِكِيك كَاكِي

بُولُولْمِسْ تُموُغْ قِيز دَه اوُل قِيزْدَاق اوُل

هُنَرْ صَاحِبْ بُو غه اَجوُن يَزَدِي نِي

قِينَارْ اوُلَاشوُ اَنِي بُو كَا نَكوُ

خَسِيسْ لَرِنِي كوُتروُبْ نَفِيسْ نِي جَلِيبْ

عَدُوُ قُوتْسُوُز اَجوُن قَزِيبْ موُ نَرَ

آيَا حَكِيمِنْ اَزُوُن تَبَا اَوُلْ كوُجِي

بِيرِيتْ موُنِي بِيرَارْ يَنَا اَوُلْ كوُجِي

اُوغلَان حُكْم بِيرلَه بِكِيلوُرْ كَلْتَانْ ايشْ

اَينِك اَمَرِي بِيرلَه تِيكَادْ نِينك كوُجِي

كما قال الله تعالى ما عندكم ينفد وما عند الله باق

بو لون كندو يسوجوك بو تيرماك يسكا

آجين بولغا يارين قودوب بارودغوكه

بو آجون مزا يسي قتيغ ليق مز

آزايسي اوكوش ـ داك مزا يسي آدا (اوارى)

عيسك قيده بولسا بيله اري يسي

آري زهر ياتاد عيسك دين اوزا

هنره ليق قا آجون وفا يسيز داق اول

اچُون لغه بُو سُوکوش مَلامَتْ نالوکل

قَضَا لَرَ یُورُوتسَانْ یَرَاتْ قَاانْ مَلِیکْ

قَضَا بیرله پسنجلور اواغ قه تیلکس

قَضَا بیرله ایلنور تُوزاغ قه ایلیک

قُموغ تَنک وآجی تَنک قَضَا دین ایرور

اُوقوش سیز ار اَنی پَسبَتْ دین کُورُور

قَضَا بیرله اُوجقان خَالِق قوش لری

قَرِی غه قُونَادُ مهم قفِسْ قه کِیرُور

قَضَا کلیپا یُوکُورُک یُوکُورمِیسْ اُورُوب

قَضَا قیتاریلمس قیتیغ یا قورُوب

پَنکا رنج انکاکیغ بیرکلی اُوغانْ

جزع قيلما يا رنج ايرسي توزون

في العذر بتمام الكلام

بتيدم كيتابي مواعض مثال

اوقوبسا تاتير بيلك يميش تاتل عيسك

كيم ارسا بو سوز كا ادين لر سوزين

تنكاسا تنكاوي دورست فه بدل

اديب احمد ايتم ادب بيلك سوزوم

سوزوم مونده قالور بارور بو اوزوم

كيلور كوز كيچار بار بارور بو عمر

توكاتي عمرلي بو يازم كوزوم

اتين ارسن جيقارديم بو توركجا كيتاب

کیراک قیل تیب ای دوست کیراک قیل عتاب

بتی دیم بو تیکسوق توراف یوز لارین

خالی برپا اوزوم اتیم قالیسو تیب

انیس اوز ایرور بو کتاب بیر سوزوگ

تولولاب کیلتور دوم یکمشتیم بوزوک

نوادر سوزوگ از بولور هزل اوکوش

جز اکلس بولور قیز اوجوزی بوزوگ

ایا مغزه کیدرس کیلیکک مونی

اوقو یسنک دعا دم اونوت ما مینی

ینکا هدیه قیلدیم بو تیکپوق کتاب

منکا هدیه قیلیسو دعا تیب بیتی

تم

لا ادری قائله ابضاً فی تعریفه علیه الرحمة

توغا کورمس اردی ادیب ینک کوزی
توزا ایتیم بو اون تورنا باب اجرم سوزی

یغان بولسا یوک لوک اوزا بیشره
اینک توش بولغای بو سوز نیک ازی

ومن کلام غیره لاجل تعریفه یعنی امیر سیف الدین علیه الرحمة

اذیب لره ادبی فاضل لر باشی
کوهر دین سوز ایمیش ادین سوز بلیشی

اوغان رحمت ایتسون بو سیاعت اکا
یارین قوبسا بولسون یرانکره باشی

ومن مقالات امير كبير صاحب الراى والتدبير ارسلان خواجه ترخان عليه الرحمة والرضوان

في وصف خواجه اديب تغمد غفرانه وطاب ثراه

اديب ئينك بيرى اتى يوكناك ارور

صفا ليق محبت بير كونكوللر برور

اتاسى ايى محمودى يو ناكى

اديب احمد اغلى يوق اول هيچ شكى

كيتابى ئينك اتى ايرور هيبة

الحقايق عبارت عرب تين اوتول

تمامى ايرور كاشغرى تيل بيله

ايتميش اديب دقّه تى تيل بيله

اگر بيلسا كاشغره تيلين هر كيشى

بيلور اول اديب نينك نكيم ايمكنشى

[illegible]
کیشی تیلک نی بیلیپسا بیلور معنیسین

[illegible]
بیلور من دیسا عیب اوزی بیلماپسین

[illegible]
کوب ایل نی کوراز من ادیب سوزینی

[illegible]
بیلمه بیلماپیندین اولر اوزینی

[illegible]
عیب قه قویوب تور خلایق ادا

[illegible]
غلط معانیسین ایتمیش ینا

[illegible]
بیسب اروی بو ایش بیتی دیم کماب

[illegible]
کیراک قیل اجابت کیراک قیلک عتاب

تم بالخیر والعاده

3 1761 081373367